

ИНСТРУМЕНТ - ЛИКОВНО-ОБЛИКОВНИ АСПЕКТИ У АНАЛИЗИ ЦРТЕЖА¹

1. **Ликовна поетика/ликовни језик** – представља стил приказа мотива и идеје, и сагледава се кроз начин на који аутор преноси идеју и постиже стилско јединство у раду. Визуелни садржај може бити представљен на различито, кроз **миметички приступ** (рад по природи, аналитички, студиозно са извесним оригиналним акцентовањем или буквално подражавање); **стилизацију** (поступак елиминације сувишних детаља зарад чистоте израза, свођење на једноставне елементе, на симбол, знак, емоционална непропорционалност, карикатуралност...) и **апстракцију** (нефигурални визуелни прикази који немају материјалне повезаности са реалним изгледом мотива).

1.a.

Присутан потпуни шаблонизам – стереотип у раду, шематски натурализам, копирање, кич, преузимање готових облика и модела у изражавању, одсуство аутентичности, банално подражавање

1.б.

Нема присуства шаблонизма, али је израз несигуран и неаутентичан, недоследан у идеји и методу; композиција може бити хаотична, дезинтегрисана.

1.в.

Аутентична, оригинална ликовна поетика и јединство израза и метода (апстрактан, стилизован или миметички цртеж).

2. **Идејна порука / комуникативност / побуђеност** – подразумева повезаност визуелног садржаја са идејном поруком, њеним контекстом, значењем који се шаље „адресанту“ на инвентиван начин (проналазачки дух, досетљивост, духовитост).

2.a.

Потпуно одуство/неповезаност идејне поруке у вербалном и визуелном изразу или идејна порука постоји, али је исказана кроз просту визуелну и појмовну репрезентацију („буквалан приказ мотива и поруке“).

2.б.

Повезаност и „комуникативност“ идејне поруке, контекста, значења и визуелног приказа/визуелизације кроз карактеризацију делова или целине; изражајност визуелних порука и симбола, духовитост, маштовитост и сликовити визуелни приказ; метафоричност; јединство форме и наратива; инвенција.

3. **Симболика рада** – семиотички аспект рада који се сагледава кроз симболику наратива, начин приказа идеје кроз **метафору** (заједничка одлика различитих бића, предмета заснована на сличности или асоцијацијама са одређеним појавама), **алегорију** (Представљање апстрактних појмова у пренесеном значењу помоћу неке

¹ Критеријуми за ликовно изражавање креирани кроз инструмент за анализу *Ликовно-обликовних аспеката цртежа*, који ће први пут бити примењен у овом истраживању, а који се ослања на основне елементе ликовног језика и комуникације (наратив и „адресирана“ ликовна порука), као и на *Тест седам цртежа* (Карлаварис, Крагулац 1970). Аутори инструмента Филиповић, с., Јањевић-Поповић, В. 2017.

фигуре, композиције или помоћу персонификације), **персонификацију** (Визуелни приказ апстрактних појмова, неживих предмета којима се приписују особине живих бића).

3.а.

користи прост и стереотипан ликовни језик кроз буквалан/баналан натуралистички приказ идеје/мотива

3.б.

на инвентиван, оригиналан начин користи симболички наратив у пренесеном значењу кроз метафору, алегорију и персонификацију.

4. **Експресивност / снага израза** – сагледава се кроз, ликовно-изражајна средства, емоционалан однос целине и делова цртежа и начин грађења ликовне структуре ликовним елементима.

4.а.

Потпуно одуство експресивности изразу или

експресивност постоји, али су елементи цртежа дезинтегрисани, неповезани, без композиционе организације, није постигнуто стилско јединство у изразу.

4.б.

Цртеж је снажан и изражајан, постигнуто је стилско јединство композиције било да је слободно, спонтано компоновање или аналитички приступ организацији елемената цртежа. На пример, заступљени су принципи као што су: репетиција; хармонија; доминанта, контраст облика, светлина, величина; ритам, кретање, динамизам; орнаментални, фрактални системи; правац и смер у композицији...). Ликовни елементи су у функцији цртежа и приказани на маштовит начин (На пример, линије су геометријске „еуклидске“ или калиграфске, живописне, структурне или контурне...; приказана је текстура кроз груписање или распршеност елемената цртежа или штафуру...; приказ облика као 2Д или 3Д, органски или геометријски...; приказ дубине простора и др.)

5. **Иконографија** – представља карактер визуелног садржаја, приказ мотива и тема ликовним средствима (Идентификовати присуство једног критеријума).

Теме**Мотиви****5.1. Приказ човека**

Приказ људског лика или фигуре који је *интиман* (са изаженим индивидуалним и емоционалним особеностима кроз карактеризацију лика) или *репрезентативан* (више формалан, са тежиштем на

Портрет

5.1.а.

Аутопортрет

5.1.б.

Групни портрет

5.1.в.

Акт

5.1.г.

	истицању друштвеног значаја или положаја личности - историјске, религијске, популарне...)		
5.2. Жанр-сцена	Приказ свакодневног живота људи из различитих друштвених слојева кроз процесе рада или односе	Радна активност у професији	5.2.а.
		Дружење, удруживање, прослава, игра, уметност, спорт...	5.2.б.
		Свакодневни кућни живот...	5.2.в.
		Историјски догађаји	5.2.г.
5.3. Мртва природа	Приказ аранжираних предмета и неживих облика из природе у неком ентеријеру		
5.4. Пејзаж	Мотив који приказује природу и њене пределе или ведуће као и природне појаве и непогоде (насељена места - сеоска или градска)	Урбани градски	5.4.а.
		Рурални сеоски	5.4.б.
		Природни	5.4.в.
5.5. Декоративни мотиви		Геометријски	5.5.а.
		Флорални	5.5.б.
		Зооморфни	5.5.в.
		Апстрактни	5.5.г.
		Антропоморфни	5.5.д.
5.6. Жива бића		Биљке (декоративне собне, дивље из природе...)	5.6.а.
		Животиње - сисари	5.6.б.
		Зглавкари (ракови, пауци, шкорпије, инсекти, стоноге...)	5.6.в.
		Рибе	5.6.г.
		Птице	5.6.д.
		Микросвет	5.6.ђ.
		Бодљокошци (јежеви, звезде...)	5.6.е.
		Мекушци (шкољке, пужеви)	5.6.ж.
		Гмизавци (змија, корњача, змија, крокодил...)	5.6.з.
		Водоземци (жаба, тритон, даждевњак...)	5.6.и.
Глисте	5.6.ј.		
5.7. Машта и веровања	Приказ неког необичног, мистичног, бајковитог амбијента у коме се фантастична бића могу појавити у контексту који није повезан са реалношћу, на нов и необичајен начин	Фантастични ликови и бића који су производ маште ствараоца	5.7.а.
		Митологија	5.7.б.
		Бајке и народна предања	5.7.в.
		Религије различитих народа	5.7.г.
5.8. Емоције и апстрактни појмови		правда, срећа, несрећа, туга, мисао, љубав, звук, креатање...	
5.9. Предмети које је створио/произвео човек			

6. **Ликовни језик** – представља аутентичан начин примене ликовних елемената и принципа грађења ликовне структуре у складу са законитостима теорије форме (Идентификовати присуство сваког од критеријума).

6.1. Ликовни елемент - Линија

6.1.1. Врста цртежа	6.1.2. Карактер линије	6.1.3.Обликовно значење линије
6.1.1.а.Скица, брзи цртеж	6.1.2.а. Геометријске, еуклидске	6.1.3.а. Текстуrne, структурне
6.1.1.б.Студија, аналитички цртеж	6.1.2.б. Неправилне, калиграфске, живописне	6.1.3.б. Контурне

6.2. Ликовни елемент - Облик

6.2.1. Особине облика	6.2.2. Димензије облика	6.2.3. Однос величина
6.2.1.а. Аморфни, неправилни	6.2.2.а. 2Д	6.2.3.а. Пропорционалан однос
6.2.1.б.Правилни, геометријски	6.2.2.б. 3Д	6.2.3.б. Непропорционалан однос

6.3. Ликовни елемент - Боја

6.3.1. Врсте боја	6.3.2. Својства боје		6.3.3. Односи међу бојама	
6.3.1.а. Основне	6.3.2.а.Хроматске	6.3.2.в.Топле	6.3.3.а. Хармоничне	6.3.3.в. Локална
6.3.1.б. Изведене	6.3.2.б. Ахроматске	6.3.2.г. Хладне	6.3.3.б.Комплементарне	6.3.3.г.Експресивна

6.4. Ликовни елемент - Простор

6.4.1. Равнотежа	6.4.2. Распоред у простору	6.4.3. Перспектива
6.4.1.а. Симетрија	6.4.2.а. Преклапање	6.4.3.а. Вертикална
6.4.1.б. Асимтерија	6.4.2.б. Прожимање	6.4.3.б. Инверзна
	6.4.2.в. Мимоилажење	6.4.3.в. Линерна
		6.4.3.г. Колористичка
		6.4.3.д. Ваздушна
		6.4.3.ђ. Полиперспектива

6.5. Принципи компоновања

6.5.1. Врсте композиција	6.5.2. Доминанта	6.5.3. Ритам	6.5.4. Јединство
6.5.1.а. Пирамидална	6.5.2.а. Централна	6.5.3.а. Репетиција	6.5.4.а. Статично
6.5.1.б. Кружна	6.5.2.б. Децентрална	6.5.3.в. Алтернација	6.5.4.б. Динамично
6.5.1.в. Дијагонална		6.5.3.г. Варијација	
6.5.1.г. Хоризонтална		6.5.3.д. Градација	
6.5.1.д. Вертикална		6.5.3.ђ. Радијација	

6.5.5. Контраст

6.5.5.а. Светло-тамно	6.5.5.б. Колористички	6.5.5.в. Текстура	6.5.5.г. Волумена
1. Црно-бели	1. Топло-хладно	1. Глатко- храпаво	1. Величине и количине
2. Валерски	2. Комплементарни	2. Мат-сјајно	2. Продори-отвори